

Aleksandra Slatinšek-Mlakar

Timsko načrtovanje, poučevanje in evalvacija pri interesnih dejavnostih

Strokovni članek

UDK: 37.091.312:379.82

POVZETEK

Danes se učitelji v šolah timskega dela lotevamo bolj strokovno in sistematično. Udeležili smo se lahko različnih dodatnih strokovnih izobraževanj, seminarjev in delavnic, kjer smo si pridobili ustrezno znanje in nekaj izkušenj za timsko delo. Današnja šola je timsko delo vpeljala predvsem na področjih načrtovanja in poučevanja ter z njima povezane evalvacije. V prispevku je zajet vidik timskega dela na vseh treh področjih in podkrepljen s praktičnim primerom v okviru interesnih dejavnosti.

Opisan primer timskega dela na razredni stopnji prikazuje uresničevanje zamisli o interdisciplinarnem sodelovanju med učitelji, vodstvenimi delavci, učenci in zunanjimi sodelavci. Zajema podroben prikaz uresničevanja zastavljenih ciljev na področju timskega načrtovanja in poučevanja kot tudi evalvacije. Uspešna izvedba gledališke predstave predstavlja povratno informacijo o uspešnosti timskega sodelovanja. Na podlagi evalvacijskega vprašalnika udeleženci tima menijo, da je projekt odlično uspel, in si želijo še več takšnih ustvarjalnih aktivnosti.

Ključne besede: timsko delo, timsko načrtovanje, timsko poučevanje, timska evalvacija, interesne dejavnosti

Team planning, teaching and teamwork evaluation in extracurricular activities

Professional article

UDK: 37.091.312:379.82

ABSTRACT

Recent approaches to school teamwork have become more professional and systematic. Teachers have the opportunity now of attending various continuing professional education seminars and workshops in this field, which provide them with the relevant knowledge needed as well as some experience in teamwork. The teamwork within the current school system has been implemented with particular respect given to lesson planning and teaching that is connected to evaluation. In the present article, teamwork is dealt with in a way that connects all three fields that have been confirmed by practical examples within extracurricular activities. The case describes an implementation of the concept of interdisciplinary participation among teachers, managing staff, students and experts. It consists of a detailed implementa-

tion of goals set in the fields of planning, teaching and evaluation. The participants in our study successfully presented a theatre play, a situation that gives positive feedback and provides an excellent example of successful teamwork. The results of an evaluation questionnaire based on the work they did reveal that the project team participants found the project to be a very successful and pleasant experience; therefore they wish to take part in similar creative activities in the future.

Key words: teamwork, team planning, team teaching, team evaluation, extracurricular activities

Uvod

Delo učitelja je danes in bo v času, ki prihaja, vedno bolj na »udaru« in obeh javnosti. Problemi in težave tako otrok in mladostnikov kot tudi odraslih, ki se kažejo v družbenih odnosih in življenju, urejenosti v družini, socialnem vključevanju, se nemalokrat kritično obračajo in kažejo na delo šole. Poučevanju in šoli kot ustanovi se nalagajo vedno večje naloge in odgovornosti, ki pa jim morata slediti tudi družina in družba sama. Zavedanje, tako vodstva šole kot tudi učiteljev, po nenehnem izpopolnjevanju, nadgrajevanju in usvajanju novih znanj je za razvoj šol ključnega pomena. Šola ne more in ne sme mirovati ter delovati v duhu preteklosti. Najpomembnejši člen v verigi posodabljanja pa je gotovo učitelj. Učitelji smo tisti, ki spreminjamo duh svoje šole. Uvajanje sprememb in novosti se mora v prvi vrsti dotakniti ter prevzeti prav nas. Samo tak učitelj zmore dovolj energije, ki je pri uvajanju sprememb vedno potrebna, da le-te lahko zaživijo v zastavljenih in pričakovanih smereh. Ena največjih sprememb v zadnjem obdobju v šolstvu na Slovenskem je bila prav gotovo uvedba obveznega devetletnega šolanja. S tem smo sledili evropskim trendom in državam, katerih programe osnovnošolskega izobraževanja smo preučevali in analizirali. Veliko pozornosti se je ob uvajanju posvečalo tudi timskeemu delu, ki se je v različnih oblikah dela pojavljalo že v osemletni osnovni šoli, pravi razcvet pa je doživelo z uvedbo devetletnega šolanja (Bela knjiga, 1995). Sodobna šola je timsko usmerjena šola. To je šola timskega dela, timske ustvarjalnosti, timskega vodenja in timskega vzdušja. V njej se učenci in učitelji učijo delati skupaj, skupaj voditi in odločati. Taka šola vzgaja timske in ne individualne strokovnjake. V sodobni zbornici med sodelavci prevladuje timsko vzdušje. Tudi vzgojno-izobraževalni proces mora imeti vse lastnosti timskega dela. Učenec mora biti enakopraven partner v skupnem timskem vzgojno-izobraževalnem procesu (Brajša, 1995).

Timsko delo

Timsko delo se je v slovenskih šolah pojavljalo že pred uvajanjem devetletnega osnovnošolskega programa. Delo seveda ni bilo zastavljeno in izvajano tako sistematično, načrtovano in spodbujano, kot to poteka danes, vseeno pa je marsikje dalo zelo dobro osnovo za razvijanje resnejšega timskega dela. Učitelji so se povezovali pri načrtovanju letnega delovnega načrta šole, naravoslovnih, kulturnih in športnih

dnevih, šolskih prireditvah ... »Timsko delo učiteljic ali vzgojiteljic se je v preteklosti navadno začelo pri zbiranju idej, načrtovanju pedagoškega dela, zbiranju in izdelavi učnih pripomočkov, ni pa se odzrcalilo v timskem poučevanju kot naslednji fazi pedagoškega dela« (Evropski trendi, 1998, str. 152).

Timsko delo je tisto dogajanje, ko se dva ali več pedagoških delavcev z vzgojno-izobraževalnimi nameni (cilji) hkrati usmerjata ali usmerjajo na iste učence v okviru posamezne pedagoške dejavnosti, učnega predmeta ali kombinacije predmetov, znotraj ali zunaj učilnice. Timsko delo lahko poteka v eni ali več etapah, in sicer kot timsko načrtovanje pouka, timsko poučevanje in timska evalvacija. Pri timskem poučevanju oz. izvajanju timsko načrtovanega pouka je stik pedagoških delavcev z učenci hkraten in neposreden, pri timskem načrtovanju in timski evalvaciji pa se lahko nanje usmerjajo le posredno (v mislih, v diskusiji). Tim se oblikuje na temelju pozitivne soodvisnosti ter z namenom oblikovanja in doseganja skupnih ciljev, ki jih vsak posamezen učitelj zase ne bi mogel dosežati. Skupni cilji so pri timskem delu v šoli vzgojno-izobraževalne narave in prispevajo h kakovostnejšemu poučevanju ter učenju (Polak, 2007).

Nekatere ugotovitve so spodbudile učitelje in šole k uvajanju timskega dela: 1. delo v nestalnih timih močno izpostavlja posameznika in ga spodbuja k prilagajanju na nepričakovane situacije; 2. premišljeno izbran cilj je lahko odličen spodbujevalec timskega dela; 3. uporaba kombiniranega izbora članov tima spodbuja splošno komunikacijo v zbornici; 4. možnost predstavitve ugotovitev posameznih timov drugim v kolektivu spodbuja k novemu sodelovanju (Pevc Semec, 2001).

Že iz zgodovine je znano dodeljevanje vlog ter vzpostavljanje pravil znotraj neke skupine – tima, kjer je prevzemanje dolžnosti in odgovornosti odvisno od stopnje samospoštovanja v kombinaciji z dojetjem potreb tima kot celote. Čeprav so vloge v timu ljudem večinoma že dodeljene, ljudje kljub temu sprejemajo delo v timu. Napredno skupinsko delo se kaže kot najbolj učinkovit način doseganja kompleksnih nalog. Ni presenetljivo, da se beseda tim ne pojavlja v zgodovini, ker opis le-tega ne ustreza mnogim ključnim skupinam ljudi, ki so odločilno vplivali na dogodke zadnjih tritisočih let. Razdelitev vlog zagotavlja, da je delo opravljeno uspešno in učinkovito (Belbin, 1993).

Timsko delo lahko razumemo kot težnjo oz. vedenjsko odločitev o tem, da zaposleni v neki organizaciji delajo v svojem lastnem interesu za lastno zadovoljstvo, varnost in preživetje. Pomoč med zaposlenimi in med oddelki ima številne prednosti in temelji na tem, da družba doseže svoj največji potencial. Humor in toplota odnosov na delovnem mestu vplivata na moralo in zmanjšujeta ovire za medsebojno sodelovanje med posamezniki. Dobro timsko delo omogoča tudi dobro vodenje. Učinkovitost se kaže tudi na področju skupnega reševanja problemov, to pomeni stalno izboljševanje in uspešnost opravljenih nalog. Poudarek na skupinskem delu daje organizaciji možnost doseganja zastavljenih ciljev, pobude za izboljšave ter omogoča zadovoljstvo strank (). Današnja šola je timsko delo vpeljala predvsem na področjih načrtovanja in poučevanja ter z njima povezane evalvacije, poskuša pa se uvesti tudi timsko raziskovanje, kot pomemben del timskega dela, ki lahko veliko pripomore k boljšemu spoznavanju in odpravljanju

šolske problematike. Uspešnost delovanja tima pogojuje veliko dejavnikov, ki se med seboj prepletajo, dopolnjujejo in skupaj omogočajo uspešen ali neuspešen tim: 1. osebna pripravljenost za timsko delo, 2. komunikacija v timu, 3. vloge v timu, 4. pravila timskega dela, 5. spretnost timskega dela (Polak, 1999).

Pri timskem delu se pogosto omenja predvsem osebnostna naravnost, ki naj bi posameznika v njegovih prepričanjih, zaznavanju in vedenju usmerjala k individualizmu ali h kolektivizmu, tj. k sodelovanju z drugimi. Kolektivizem, kot prvi pogoj za sodelovalno naravnost družbe, označujejo štirje temeljni pogoji: 1. v ospredju so skupinski pogledi, potrebe in cilji, ne pa osebni; 2. prednost ima vedenje, ki je določeno s socialnimi normami in dolžnostmi, ne pa tisto, ki temelji na osebnih koristih in užitku; 3. člani skupine imajo podobna skupna prepričanja; 4. člani skupine so pripravljene sodelovati. Člane skupine, ki svoje vedenje prilagajajo skupnim ciljem, označujemo kot sodelovalno naravnane ljudi. Tu se pojavlja sodelovalna kultura med člani tima, ki pa je povezana in odvisna od šolske kulture. Posebej pomembna je tudi učiteljska kultura, ki vpliva na to, kako učitelji opravljajo svoje delo, se odzivajo na spremembe ter kako zaznavajo življenje in prihodnost svojih učencev. Sodelovalna kultura je prisotna tam, kjer učitelji delajo skupaj, si delijo ideje, učne in delovne pripomočke, so med seboj povezani in se počutijo člane iste delovne skupnosti (Polak, 2007).

Organizacijska klima je temelj za dober začetek v vsaki skupini ter podlaga za udobje, zadovoljstvo in razumevanje članov tima. Zaposlenim omogoča, da iščejo odgovore na vprašanja, ustrezno reagirajo na spremembe, in to vodi v boljšo učinkovitost njihovega dela. Dobra organizacijska kultura pomaga graditi in krepiti identiteto posameznika, vodi v boljšo komunikacijo in sodelovanje. Tako je delo opravljeno manj stresno in bolj produktivno (<http://www.aquiustraining.com/organizationdevelopment/teamworkculture.html>).

Vzgoja in izobraževanje predstavljata sorazmerno dolgotrajen odnos med učiteljem in učencem. V tem odnosu mora biti dovolj prostora za neomejen razvoj učencev in učiteljev. To zahteva med učitelji in učenci določeno komunikacijsko obdobje. Šola z delovnim komunikacijskim obdobjem daje vsem možnost aktivnega in pasivnega komuniciranja. V vzajemni ali dvosmerni komunikaciji oba sodelovnika vplivata drug na drugega. Oba se pogovarjata in oba se tudi spreminjata. Gre za komunikacijo, v kateri poslušamo, razmišljamo in govorimo. To je resnična komunikacija (Brajša, 1993). Šolska klima predstavlja predvsem vzdušje v šoli, kako se počutijo učitelji in učenci na šoli, kakšni so odnosi med njimi, to je način življenja šole, duh šole. Zdrava šola reflektira občutek skupnosti, ki povezuje ljudi, občutek, da se imamo dobro med sodelavci. Klima ima tudi precejšen vpliv na uspeh učencev. V šolah, kjer prevladuje zdrava klima, učitelji bolj sodelujejo med seboj, imajo več socialnih interakcij. V bolj učinkovitih šolah učitelji več timsko delajo ter učence aktivno vključujejo v pouk. Učenci v takih šolah so bolj entuziastični, imajo več interakcij z učitelji in višje rezultate na matematičnih in jezikovnih testih (Rupar, 2006).

Timsko načrtovanje, poučevanje in evalvacija

Timsko poučevanje je danes v šoli v veliki meri prisotno predvsem v prvem razredu, kjer pri učnem procesu sodelujeta učitelj ali učiteljica in vzgojitelj ali vzgojiteljica kot enakovredna partnerja pedagoškega procesa. S tem je prišlo do prenosa izkušenj, odprtosti, osebne rasti, evalvacije pedagoškega dela med njima. O timskem poučevanju torej govorimo, ko sta v poučevanje istih otrok v razredu istočasno vključena najmanj dva učitelja, ki enakovredno dopolnjevalno izvajata učni proces in v njem aktivno sodelujeta. Takšen pouk je kakovostnejši, zanimivejši, raznolik, lahko je bolj individualiziran in notranje diferenciran, bolj dinamičen, ne nazadnje tudi bolj varen. Seveda morajo biti učitelji pripravljene na tovrstno poučevanje, tako motivacijsko, še bolj pa osebno. Če v tem ne vidijo izziva ali napredka v svojem delu, njihovo poučevanje ne bo prineslo pozitivnih rezultatov niti njim niti učencem. Samo timsko poučevanje pa seveda ne more zaživeti brez ustreznega predhodnega timskega načrtovanja, ki je ključni del timskega dela. Tim učiteljev, ki skupaj načrtuje, mora predvideti dejavnosti, ki se bodo odvijale pri učnem procesu, ter si okvirno razdeliti naloge, ki jih posamezen učitelj izvaja. Že tu se sami ponujata možnost in prednost timskega poučevanja, da si učitelji glede na lastne sposobnosti vloge razdelijo v okviru svojih »močnih« področij, kjer lahko učencem ponudijo kar največ znanja. Prav je, da se pri samem načrtovanju razjasnijo morebitna razhajanja v poteku učnega procesa med učitelji, ki sodelujejo pri timskem poučevanju. Tako se lahko že v tej fazi izognemo mnogim težavam, ki lahko spremljajo timsko poučevanje. V načrtovanje timskega dela se morajo aktivno vključevati vsi člani tima. S tem sta zagotovljeni njihova aktivnost in želja po uspehu, saj so tudi sami podali svoj doprinos pri začetnih aktivnostih tima. Osnovni koraki načrtovanja pri timskem delu, ki jih pedagoški strokovnjaki navajajo, se navadno prekrivajo s temeljnimi elementi načrtovanja pouka (opredelitev ciljev, izbira teme, zasnova poteka posameznih dejavnosti, priprava pripomočkov, izvajanje, preverjanje, vrednotenje in analiziranje vsega naštetega). Timsko načrtovanje ni le podlaga za kakovostno poučevanje. Timsko načrtovanje je integracija učnih izkušenj z različnih predmetnih področij z upoštevanjem socialnih in osebnostnih dejavnikov, posebnosti skupin učencev, prostorskih in materialnih razmer ter strokovnosti članov tima. Zelo pomemben dejavnik timskega načrtovanja je čas, ki ga člani tima potrebujejo, da se temeljito pripravijo na timsko poučevanje (Polak, 2007).

Mogoče se včasih manj pozornosti pri delu v šoli posveča evalvaciji, ki dobi v timskem delu dvojni pomen. V prvem primeru gre za timsko evalvacijo pedagoškega dela z vidika doseganja vzgojno-izobraževalnih ciljev, v drugem primeru pa za evalvacijo timskega dela z vidika dogajanja v timu. Tako dobimo dober vpogled v timsko poučevanje z vidika samega učnega procesa (doseganje ciljev, ustrezne učne metode, delitev dela, sodelovanje učencev, pomanjkljivosti pri delu...) ter z vidika odnosov med udeleženci v timu (kritično razmišljanje učiteljev o timskem delu). Analiza dela, ki nam pokaže dobre in slabe strani timskega dela, tako pripomore k izboljšanju samega poučevanja ter odnosov in sodelovanja med udeleženci v timu (Polak, 1999). Timska evalvacija je končna etapa timskega dela in je lahko pomembno izhodišče za nadaljnje timsko delo. Sistematična evalvacija timskega dela naj bi vključevala presojanje in primerjanje v več zaporednih korakih:

1. odločanje o namenu evalvacije oz. o tem, v kaj bo usmerjena; 2. določanje kriterijev za merjenje želenih učinkov timskega poučevanja; 3. zbiranje podatkov za evalvacijo (rezultati, zadovoljstvo ...); 4. primerjanje dejanskih rezultatov s kriteriji; 5. vrednotenje celotnega procesa timskega dela in timskega poučevanja (Polak, 2007).

Praktični primer timskega dela

V opisanem primeru vključevanja timskega dela lahko najprej opredelimo dve obliki timskega sodelovanja na šoli. Na eni strani je to medsebojno sodelovanje oz. povezovanje učiteljev različnih področij ter drugih delavcev šole, ki lahko učinkovito medsebojno sodelujejo in ustvarjajo začrtano delo ter tudi gradijo na medsebojnih odnosih in uspešni delovni klimi. Na drugi strani pa gre za povezanost oz. timsko delo znotraj posameznega področja med učenci in učiteljem kot usmerjevalcem in sooblikovalcem, kjer se delo odraža v večji motiviranosti, boljši razredni klimi in končnih kreativnih dosežkih. Pri učencih sta potrebna nekoliko drugačen pristop in uporaba raznih didaktičnih pripomočkov. V tem primeru, gre za lutkovno oz. gledališko predstavo, lahko omenimo lutko kot sredstvo za iskanje in preučevanje socialnih vplivov na otroke. S tem lahko dosežemo hkrati več ciljev kot le oblikovanje lutkovne predstave. Ker otrok ni vedno sposoben izraziti svojih čustev in občutkov z besedami, mu simbolična igra z lutko omogoča tudi posredno komunikacijo z okoljem tudi na neverbalen način (Majaron, 2002).

Pri delu učiteljice naletimo na različna vprašanja ali težavo, kako reševati nek problem, bodisi pri pouku bodisi pri interesnih dejavnostih in tudi na področju medsebojnih odnosov. Postavlja se vprašanje: Jih reševati kot posameznik ali v skupini? Pri uvajanju devetletne osnovne šole, na raznih srečanjih, seminarjih, študijskih skupinah, aktivih, učiteljskih konferencah in pri samem načrtovanju pouka v oddelkih, smo se učiteljice veliko sestajale, dogovarjale in načrtovale, torej vključevale veliko timskega dela. To nam je dalo mnogo prednosti in odgovorov pri reševanju vprašanj, ki se nam porajajo pri našem delu, načrtovanju, izvajanju in evalvaciji oz. iskanju povratnih informacij. Večkrat se pojavijo problemi in konflikti pri tiskem delu, hkrati pa je to spodbuda za iskanje novih možnosti ob upoštevanju različnih dejavnikov, ki na timsko delo vplivajo. Kot je bilo že omenjeno, je za timsko delo nujno potrebna motivacija članov tima. Tako smo v našem primeru potrebovali kar nekaj časa, da smo začutili, katere so potrebe, ki jih imamo pri svojem delu, da je le-te potrebno tudi izraziti, da bi jih lahko realizirali. Na naše delo so pomembno vplivali tudi naslednji motivatorji: uspeh, priznanje, delovni interes, odgovornost in napredovanje (Polak, 2007). Bistvenega pomena pa je nagrajevanje članov tima (vidno in nevidno). Tako imajo člani tima tudi več nagrajevanja na podlagi tega, da jim naložimo večje odgovornosti, zanimivejše aktivnosti, več svobode pri delu, razporejanju časa in prostora, izražanju osebnih talentov, znanja in spretnosti. Vse to se odraža tudi v našem timu, hkrati pa se razvijajo osebno zadovoljstvo in kakovostni medsebojni odnosi. Vidno nagrajevanje pa so npr. nagrada za delovno uspešnost, zbiranje točk za napredovanje v plačilne razrede in v nazive.

Opisan primer je nastal v OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah na Koroškem v šolskem letu 2007/08, na področju interesnih dejavnosti med učitelji na razredni stopnji v povezanosti s še nekaterimi sodelavci na šoli in v okolici šole. Mentorice interesnih dejavnosti smo oblikovale skupno idejo, zastavile načrt in cilje, razdelile dela in naloge ter ob pomoči in sodelovanju še nekaterih članov tima ustvarile lutkovno oz. gledališko igrico z naslovom Rok in angina, s katero smo predstavljali šolo tudi na medobmočnem srečanju lutkovnih skupin v Dravogradu. Predstave so se vrstile v različnih ustanovah na Koroškem v okviru društva DPM in zavoda za kulturo, nastopili pa smo tudi v nekaterih koroških osnovnih šolah in vrtcih. V okviru lutkovnega krožka, ki je v zadnjem času začel delovati že na širšem nivoju ter prerasel v šolsko gledališko skupino, smo se odločili povabiti k sodelovanju še učiteljice ostalih razredov in mentorice drugih interesnih dejavnosti, druge delavce na šoli in zunaj šolskega okolja. Pojavila se je potreba (materialna, časovna, organizatorska ...) po sodelovanju z drugimi interesnimi dejavnostmi na šoli. Skupna razmišljanja smo učiteljice uresničile na učiteljski konferenci, ko smo predstavile pobudo vodstvu in vsem zaposlenim, nato pa smo na skupnih aktivih pripravile načrt dela in smernice za izvedbo ter sprotno uresničevanje in evalvacijo začrtanih ciljev.

Slika 1: Nastopajoči igralci v lutkovni igrici

Udeleženci tima

V predstavi so sodelovali: 23 otrok (igralcev, plesalcev, ki so vključeni v različne interesne dejavnosti na šoli, lutkovni krožek, knjižničarski krožek, likovni krožek, folklorni krožek, baletna skupina, gimnastična skupina, literarni krožek, OPB 1. razred, učenci tehniškega krožka na predmetni stopnji) ter drugi sodelavci (hišnik, računalničar, kuharice, pomočnica ravnatelja, knjižničarka, zunanji sodelavci ...).

Timsko načrtovanje na primeru

Na skupnem srečanju (aktivu) smo oblikovali načrt dela oz. snovno, didaktično, materialno, časovno in psihološko pripravo o poteku. Izbrali smo osnovno temo in oblikovali naslednje vzgojno-izobraževalne cilje:

- sestaviti čim bolj interdisciplinarno povezan tim;
- izbrati in upoštevati različne ideje in mnenja članov tima;
- v izvedbo vključiti večje število učiteljev in učencev;
- deliti delo med člane tima s ciljem, oblikovati možnosti za hitrejše in kakovostnejše delo;
- poiskati možnosti pridobitve sredstev, pripomočkov in materialov za kakovostno delo;
- omogočiti obstoj možnosti, da se posamezno področje nadomesti z drugim;
- spodbujati večjo zainteresiranost pri učencih in učiteljih;
- vključevati se na različna področja v ožjem in širšem okolju šole;
- zadovoljiti potrebe učiteljev in učencev z dodatnimi možnostmi nagrajevanja, napredovanja;
- težiti k uspehu in spodbuditi člane tima k novim izzivom in razvoju tima, začutiti potrebe učencev, zadovoljstvo in nove izzive;
- omogočiti pestrejšje aktivnosti, ki zmanjšujejo monotonijo na posameznih področjih.

Timsko poučevanje na primeru

Že iz zastavljenih ciljev vidimo, da je primer takšnega delovanja tima usmerjen interdisciplinarno, da povezuje več različnih področij, ki se medsebojno dopolnjujejo. Temu bi lahko rekli skupno projektno delo učiteljev in učencev ter zunanjih sodelavcev, kjer lahko pridejo do izraza spretnosti ter interesi učencev in učiteljev. Tako smo si delo zastavili in razdelili tudi v našem primeru. Uresničevanje zamisli je potekalo na podlagi razgovorov in praktičnega dela (izdelovanje lutk, risanje risbic in plakatov, učenje besedil in pesmic, snemanje glasbe, fotografiranje, branje zgodbic, učenje plesa, gimnastičnih vaj, baleta...). Vsak udeleženec (učitelji različnih interesnih dejavnosti z učenci) je po oblikovanem osnovnem načrtu z zastavljenimi cilji poiskal možnosti za izvedbo, načrtoval in izvajal posamezne učne ure interesnih dejavnosti, izbral pripomočke in materiale za delo ter v

določenem času izvedel načrtovan izdelek oz. nalogo. Z delom smo začeli v mesecu oktobru, do sredine decembra pa je bila lutkovna igrica pripravljena za uprizoritev.

Slika 2: Mimične lutke

Slika 3: Skupina učencev s pripomočki za igrico

Pri lutkovnem krožku smo z učenci izdelali tri različne vrste lutk, knjižničarka je z učenci prebrala zgodbe in recitacije, obravnavala vsebino, nato so učenci izbirali med vlogami in se naučili vsebino po vlogah. Učenci pri likovnem krožku so oblikovali likovne izdelke, ki smo jih potrebovali kot pripomočke za igrico in sceno na paravanu.

Učenci 1. razredov so z učiteljico v podaljšanem bivanju risali na temo »igrajmo se za zdravnika« in se naučili zapeti pesmico Rok in angina. Pripravili so tudi drugo glasbo k dogajanju na odru. Učenci v folklorni skupini so izvajali ples ob pesmici Ti pa jaz, pa židana marela. V skupini baletk so se naučili plesati z dežniki. Deklice, ki obiskujejo gimnastiko, so pod mentorstvom športne učiteljice na blazinah izvajale prvine gimnastičnih vaj. Sodelovali so tudi učenci 5. razreda, ki so pri literarnem krožku in v računalniški učilnici oblikovali gledališki list. Učenci tehniškega krožka na predmetni stopnji so poskrbeli za snemanje s kamero in fotografiranje ter za izdelavo CD-zgoščenke in razstavo fotografij. Hišnik šole je vseskozi sodeloval s preskrbo materiala, izdelal je različna stojala, potrebna za postavitve scene, ter prevažal in postavljal sceno. Vodstvo šole je spremljalo nastajanje in pomagalo pri organiziranju terminov predstav, organizaciji avtobusnih prevozov, določenih materialnih in finančnih sredstvih. Kuharice so pripravljale malico, ki smo jo potrebovali pri nastopih, poskrbele pa so tudi za razna sladka presenečenja.

Evalvacija timskega dela na primeru

Evalvacijo smo izvajali sprotno ves čas trajanja projekta. Evalvacijo z vidika doseganja vzgojno-izobraževalnih ciljev smo učiteljice izvajale v okviru razgovorov in tako ugotavljale napredek dela ter učinkovitost posameznih metod, ki smo jih pri delu uporabili. Poleg osnovnih metod razlage in razgovora se je kot zelo učinkovita izkazala metoda reševanja problemov, saj so učenci pri posamezni

interesni dejavnosti poskušali najti čim več samostojnih rešitev, idej (npr. oblikovanje besedil, izdelovanje lutk, plesna koreografija, izbira glasbenih posnetkov ...). Glede na razvoj projekta in napredek je vodstvo zagotavljalo ustrezna sredstva, materiale in pripomočke, potrebne za izvedbo. Prav tako smo sprotno upoštevali mnenja članov tima, reševali nastale težave in odpravljali pomanjkljivosti (npr. glede časovnega usklajevanja izvedbe vaj, nabave materiala, izbire prostora uprizoritve, postavitve scene, trajanja predstave ...). Evalvacijo z vidika dogajanja v timu smo preverili z anketnim vprašalnikom o zadovoljstvu. V času trajanja projekta je vse bolj naraščala zainteresiranost članov tima in učencev. Čutiti je bilo povezanost med člani, nastajale so že nove ideje za nadaljnje delo. Z analizo vprašalnika sodelujočih v timu je bilo ugotovljeno, da člani tima kot mentorji različnih interesnih dejavnosti vidijo prednosti v timskem sodelovanju glede delitve del in nalog, zbiranja in usklajevanja idej, medsebojne pomoči, krajšega časa za izvedbo aktivnosti, boljše motiviranosti učiteljev in učencev. Uspešna izvedba gledališke predstave, s katero smo večkrat nastopili, je pomenila del evalvacije in povratno informacijo o našem delu. Ob koncu sta sledila pregled doseženih zastavljenih ciljev ter analiza dela in pristopov k timskemu delu. Analizirali smo vsebino, izvedbo in učinkovitost timskega poučevanja v celoti. Vsi člani tima smo bili z delom zadovoljni; zadovoljstvo je bilo čutiti tudi pri učencih, ki so nastopili na odru, in tistih, ki so izdelovali posamezne izdelke. Ugotavljali smo tudi vzroke in posledice nastalih problemov in preučevali, kaj bi bilo potrebno še spremeniti, dodati in izboljšati. Na podlagi projekta smo pridobili veliko znanja, ugotovili pozitiven učinek na profesionalno kulturo učiteljev, dobro šolsko klimo ter pozitivno komunikacijo med člani tima. Ugotovili smo tudi zadovoljstvo pri učencih, s katerimi je evalvacija potekala predvsem ob gledanju posnetka predstave, ko so lahko opazovali svoj nastop in sami pokomentirali, kaj je bilo dobro in kaj ne, kaj bi lahko spremenili in še izboljšali. Odkrili so svoje sposobnosti za sodelovanje in si okrepili samozavest. Skupaj smo analizirali pregovora »Več glav več ve« in »V slogi je moč« ter ugotovili, da res držita. Zadovoljstvo je bilo čutiti tudi pri starših, ki so bili veseli, da se njihovi otroci vključujejo v interesne dejavnosti in se nato javno pokažejo na nastopih.

Sklep

Timsko delo je bogat vir različnih izkušenj in občutij; posamezniku daje priložnost za zadovoljevanje njegovih potreb, doseganje pričakovanih rezultatov, potrditev in spoštovanja. Razumevanje zapletenega timskega dogajanja je za posameznika tudi neke vrste intelektualni izziv.

Dan ima 24 ur, kadar pa želimo nekaj napraviti temeljito, jih je tudi 24 premalo. Takrat je pametno poseči po timskem delu – to smo storili tudi v našem primeru pri izvedbi lutkovne igrice Rok in angina.

Učiteljice, ki smo z igrico zaorale ledino timskega dela, smo na »voz« povabile tudi kar nekaj sodelavcev, ki so se vsi z veseljem odzvali povabilu. To pa predvsem zato, ker smo lahko v tem projektu delali stvari, ki jih poleg poučevanja še radi

počnemo. S skupnimi močmi smo se potrudili temeljito opraviti vsak svoje delo, in ko je bil mozaik sestavljen v celoto, smo lahko ugotovili, da je delo, v katerega je vsak vložil veliko svoje dobre volje, interesa, veselja in znanja, uspešno opravljeno. Sodelujoči ugotavljamo, da smo se ob izvedbi lutkovne predstave marsikaj novega naučili. Vsi smo spoznali, da je poleg igranja pri lutkovnih igricalah potrebno postoriti še zelo veliko stvari, ki očem gledalca največkrat ostanejo skrite.

Značilnosti timskega dela se v konkretnem primeru odražajo kot dobro zastavljeni cilji, izvedba in evalvacija, ki smo jo preverili še z anketnim vprašalnikom o tem, kaj meni o timskem delu nasploh in o konkretnem primeru vsak posamezni član v timu.

Tako lahko ugotovimo, da člani tima kot mentorji različnih interesnih dejavnosti v timskem sodelovanju vidijo prednosti glede delitve del in nalog, zbiranja in usklajevanja idej, medsebojne pomoči, krajšega časa za izvedbo aktivnosti, boljše motiviranosti učiteljev in učencev. Ocenjujejo, da do večjih konfliktov ne prihaja, ker se med seboj razumejo, prilagajajo in dopolnjujejo, hkrati pa delujejo samostojno na svojem področju. Večina bi se v prihodnje še odločila za timsko sodelovanje, nekateri bi vključili še več sodelavcev in se združili še s predmetno stopnjo. Iz tega lahko potrdimo predpostavko, da ima večina udeleženi v raziskavi pozitivno stališče do timskega dela. Večina udeleženi je v odgovorih zapisalo, da je projekt odlično oz. imenitno uspel, da so nanj ponosni in da je bilo opaziti tudi zadovoljstvo tistih, ki so si igrico ogledali. Udeleženci si tudi želijo še več takšnih ustvarjalnih aktivnosti in projektov, da bo lahko vsak prispeval svoj delež.

LITERATURA

- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (1995). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Belbin, M. (1993). *Team Roles at Work*. Oxford: Butterworth Heinemann publishers.
- Brajša, P. (1993). *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: Glotta nova.
- Brajša, P. (1995). *Sedem skrivnosti uspešne šole*. Maribor: Doba.
- Cenčič, M. (1998). Timsko delo za spodbujanje vloge učitelja raziskovalca. *Vzgoja in izobraževanje*, 29 (5), 23–26.
- Korošec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrta v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Pevc Semec, K. (2001). *Spodbujanje timske naravnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Polak, A. (1998). Timsko delo v šoli – zakaj, kdo in kako? V M. Peček Čuk (ur.), *Evropski trendi v izobraževanju razrednih učiteljev* (str. 151–157). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Polak, A. (1999). *Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Polak, A. (2004). Timsko delo kot del poklicne vloge sodobnega učitelja. *Vzgoja in izobraževanje*, 35 (3), 46–50.
- Polak, A. (2004). Timsko delo se začne pri posamezniku. *Vzgoja in izobraževanje*, 35 (4), 6.
- Polak, A. (2007). *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Modrijan.

<http://ezinearticles.com/?4-Steps-to-Successful-Team-Building&id=2544779>,
pridobljeno 28. 8. 2009.

<http://www.aquariustraining.com/organizationdevelopment/teamworkculture.html>,
pridobljeno 28. 8. 2009.

Elektronski naslov: : sandrasm8@gmail.com

Založniški odbor je prispevek prejel 2. 9. 2009.

Recenzentski postopek je bil zaključen 19. 9. 2009.
